

hegységeken található. Alantabb nem tartózkodik. A dürgés április elejétől május közepéig tart. A dürgés idejében talpon van az uradalom minden erdővédje. Hét-kilenc erdőőr figyeli meg a fajdkakasok tartózkodási helyét s ahol az erdőőr friss ürülékre talál, azon a tájon kezd figyelni. A fajdkakas 7—9 felesége társaságában tölti el a nappalt. Este azonban teljes kényelemmel egyedül helyezkedik el valamely fenyőfán. Ilyenkor már lesi őt az erdőőr, ki egy fenyő tövében húzza meg magát. Mikor besötétedik, a kakas „kelekk, kelekk, kelekk, kelekk“ hangja hallatszik még s mikor elszunnyad, az erdőőr hason csúszva hagyja el leshelyét. Egy héten át tart az erdőőrnek ez a megfigyelése s ha több este ugyanazon a tájékon hallja a kakas esteli dalát, jelentést tesz, hogy a fajdkakas biztos és állandó helyére akadt. Ilyenkor sürgönyileg hívja meg az erdőmesteri hiyatal a magyarországi vendégeket.

Epen vacsoránkat végeztük, mikor éjjel fél 10 óraker megérkeztek az erdőőrök a fajdkakas-lesről. Az erdőmesterek jelentették, hogy két süketfajdnak biztos és hétnek bizonytalan tartózkodási helyét fedezték fel. 12 ezer hold vadászterületen (mert 4 ezer hold saját birtokon kívül még 8 ezer hold vadászterületet bérelt a tulajdonos) csak 2 biztos kakastanya! Az erdőmester a két biztosat jelentő erdőőr közül behívatta a megbízhatóbbat, a hosszú Tónit.

Kezdetét vette a betanítás. A főerdőkerülő kitűnően tudja utánozni a kakas dürgését. Elkezd: „kelekk, kelekk, kelekk, kelekk, kelekk! Klakk!“ S ezután mintha két kaszát dörszölnének össze... Figyelmeztettek, hogy a dürgésnek csak a klakk! után következő utolsó részében, az úgynevezett közsörülésnél nem hall s nem lát a süketfajd. Ebben az időben szabad csak felje közeledni. A közeledés kétféle nagy lépésből, vagy ugyanannyi ugrásból áll. Ennyi ideig tart a dürgés. Figyelmeztettek, hogy a lépés, vagy ugrás után bármilyen helyzetben legyen is, ne mozduljak; s azért lépésemet, vagy ugrásomat úgy intézzem, hogy biztos legyen a megállásom, mert a testnek egy kis ingása a sikert kockáztatja. A szobában megpróbáltuk az ugrást. A főerdőőr dürgött, előttem leendő vezetőm, a hosszú Anton lépett, majd ugrott s én a puskával kezemben utána. Figyelmeztettek, hogy amikor lőtávolságba érkezem s meglátom a fajdkakast, csak dürgéskor húzzam fel a puskakakasát, csak dürgéskor célozzak s csakis dürgés idejében süssem el a puskát, mert ha esetleg először nem találok, a legközelebbi dürgés alkalmával ismét lehetek másodsor, sőt többször is, ha nem sebezem meg a kakast, mert a süketfajd még a puskadurranását sem hallja meg a dürgés idejében. No, ezt nem akartam nekik elhinni, de mint később bebizonyult, volt alkalmam meggyőződni, hogy vadásztanítóimnak igazuk volt. Azt is lelkekre kötötték, hogy lépés és ugrás közben soha fel, hanem mindig a földre nézzek, mert egy csillagnak visszaverődése a szemben áru-lóm lesz s a kakas még idejekorán eloson. Végül figyelmembe ajánlották, hogy szemközt ne löjje a süketfajdra, hanem várjam meg, míg oldalvást fordul, mert mellének alkotása oly ruganyos és tollazata a mellen oly erős, hogy a serét is lecsúszik róla. A betanításnak vége lett s miután biztosítottam az erdőmestert, hogy mindent jól megértettem s hogy utasításait a leghívebben fogom követni, fél 11 órakor lefeküdtünk.

(Vége köv.)

Margitai József.

A vad kizsigerelése, kifejtése és feldarabolása.

(Vége.)

A hivatásos vadásznak nemesak a vad kizsigerelése, hanem az azzal való további elbánás tudása is hivatása körébe tartozik, u. m.: a fő-, däm- és özvad agancsainak kifürészelése, a vad bőrének szabályszerű lefejtése és a vadhús feldarabolása. Az agancs kifürészelésével kezdjük a vad *vetköztetését*,

vagyis a lenyúzást, a mit a feldarabolás követ. Ez az eljárás pedig a következő: Az agancs tövétől a tarkó felé kb. 8—10 cm.-nyi távolságban felmetszük a bőrt s a szemüregen keresztül lefelé fölhasítjuk azt; azután pedig ezen *mestervágás* (metszés) irányában lefűrészljük a koponya-csontot; ezt megelőzőleg azonban — ha még eltávolítva nem volt — kimetszük a nyelvet. Mindezek megtörténte után a vadat háttal a földre fektetjük s a bőrt a hasürtől a szügyig felmetszük; majd pedig ezt követőleg körülvágjuk a bőrt a jobb előláb alsó felét 8—10 cm.-nyire és a lábszárat befelől a szügy közepéig (illetve a mellkasig) felhasítjuk; ugyanígy végezzük a metszéseket a bal első, aztán a hátsó lábakon; ez utóbbiaknál a fejtést a hullatóig folytatjuk, a térd-inon át vezetve késünket. Ha már mindezekkel rendben vagyunk, akkor a bőrnek lefejtéséhez, vagyis a vadnak tulajdonképeni *vetköztetéséhez* fogunk és ezt hátulról kezdjük s mindenekelőtte a lábakra fejtjük le a bőrt, illetőleg a fejtőkés használata nélkül, csupán csak ujjaink és öklünk nyomása segélyével; a fejtést azután addig folytatjuk, míg azzal a vad farkához, illetve fölfelé a fejéhez érünk. A bőrt a fejen meghagyjuk a fülekkel együtt, vagy pedig a fület és farkat levágjuk s nyomban elvetjük.

A szarvas *feldarabolása* a saját kiterített bőrén történik vadászias módon, valamint a däm- és özvad is saját bőrén lesz feldarabolva. Ez ugyan egy kissé mészárosmunka — mindamellett tudni kell a hivatásos vadásznak is a módját. A feldarabolással járó minden kézfogást, illetve az egész munkát nagy vaszsztatok alkalmával teljes felszerelésben (nem pedig ing-újra vetközve) állva végzi a vadász. A feldarabolásnál mindenekelőtte nagy gondot kell fordítani a nagy tisztaságra; vigyázni kell, nehogy a húst beszörözve, piszkítva vagy bevérzve adjuk ki kezünkből; a késsel is óvatosan bánjunk s a fölösleges vágásokat kerüljük, mert ezáltal igen szétroncsolód-nék a vad s így a hús minden jó kinézését elveszteni; — a csontok széthasogatását is lehetőleg kerülni kell, inkább ki kell fejteni azokat. Ami pedig a feldarabolást illeti, az az első lábknak a lapoczkával együtt való levágásával veszi kezdetét, úgy, hogy a hát teljesen sértetlen maradjon, mire a bal vagy jobb oldali vékonyat (az mindegy), a czombtól elválasztjuk és a vékony részt a bordák mentén szintén elválasztjuk a gerincz-résztől — de olyformán, hogy a bordákból még egy jó tenyérnyi rész hozzá essék. Azután kimetszük a czombokat, a czomb-csontot a medenczébe ülő bunkójától (vagy fejétől) elválasztva — végül pedig a fejnek, nyaknak és gerincznek egymástól való eltávolítása következik. A harmadik bordát a többi-től s a gerinceket elő-, közép- és hátsó gerinczre osztjuk. Megjegyzendő, hogy az öznél, valamint a szarvas- és dämborjaknál is a hátat és romeket egy darabban szokták hagyni. A feldarabolásnál tarkó- és nehéz vadászkést szokás használni; a kis-baltát a vadász a mészárosnak hagyhatja. L. K.

Érdekes kis statisztika.

Ritka év az, melyben a *fajd-szezon* olyan gyönyörű eredményrel záródjon, mint aminővel az imént múlt kedveskedett volt Diana híveinek. A lapunkhoz beérkezett jelentések mindenfelől a legszebb eredményről és lefolyásról adnak hírt, de a dermoplastikai laboratoriu-munkba beérkezett gyönyörű és számos példányai a Tetraoknak is igen sikerült és minőségben is becses sze-zónról tesznek bizonyosságot és ez az eredmény a korábbi évek tartalmatlan esélyeihez képest valóban meglepő, mit az alábbi statisztikai áttekintés bizonyít leginkább.

Honnan	Drb.	Honnan	Drb.
Máramaros m. érkezett	10	Csik m. érkezett	1
Liptó	7	Háromszék	1
Szepes	2	Fogarás	2
Gömör	8	Kolozs	3
Árva	2	B.-Naszód	1
Trencsén	1	Hunyad	5
Turóc	1	Torda-Ar.	2
Borsod	1	Zala	1
Abauj	2	Sopron	1
Sáros	1	Vas	2
Szabolcs	1	Horvátország	1
Szatmár	1	Sophiából	1
Zemplén	2	Ausztriából	18
Szeben	1		

és pedig *Krajnából* 1, *Galicziából* 1, *Voloscából* 1, Angerből 2, *Stiriából* 11 és *Bécsből* 2 darab. A Bécsből érkezettek egyikét *Mária Terézia főhercegnő ő Fensége* küldte hozzánk, mely tény a *magyar* preparáló művészetre nézve nemesak hogy nagy kitüntetést jelent, hanem magas fokú fejlettség-elismerését is bizonyítja.

(Laboratóriummunkból.)

Megjegyzés.

A Természet V. évf. XVIII. sz. 5—6-ik lapján van egy cikk *Az édesvízi Hydrá-ról*. Ennek a cikknek a végéhez van egy pár szavam. — Elhiszem, hogy *Trembley* megtette, hogy kifordította a Hydrát és hogy azután tovább élt. Elhitték neki sokan. De például valami *Ischikava* nevű, talán nem is épen obskurus japán zoologus, nem hitte el, hogy úgy kifordítva tovább él a Hydra. S szavukihető emberek azt mondják, hogy ez az úriember be is bizonyította, hogy a kifordítás után — rugalmas mesogloeája segítségével — oly gyorsan visszafordul eredeti állapotába, hogy szinte alig observálható. Reális gondolkodással nem is igen hihető el, hogy az ektoderma és az entoderma funkciót cseréljen; de nem hihető el *Nusbaum Móricz* kalandos feltétele sem, hogy t. i. a kifordítás után belül került *ektoderma* sejtjei elhagyják *epithelialis összefüggésüket* s kívülre vándorolnak s így ismét helyreáll a természetes állapot. — Hanem ha 1889. óta megczáfolták *Ischikavát*, akkor kérem *Endrey Elemér* urat, legyen szíves, közölje a *Természet* olvasóival. Igazán nem szeretném, ha *méltatlanul* támadtam volna ellene ebben az érzékeny világban. Felszólalásommal is csak azért vártam eddig, hogy hátha nálam versátusabb ember igazítja helyre a szerző tévedését. — Még csak annyit, nem ártott volna ezt a kísérletet is megpróbálni, hátha ennek is *teljes sikere* lett volna!

László Imre.

Szerkesztői üzenetek.

B. P. „*A kutyatörténetek*“ beérkeztek. Majd rákerítjük a sort. Üdvözlét! — „*Kezdő ornithológus*“. A nagy *fülesbagoly* újabb „*buhu*“ neve ép oly helytelen, mint a régebbi „*uhu*“ elnevezés, amennyiben mind a kettő *horvátul* van mondva. Ugyanis a „*buhu*“ horvátul korántsem baglyot, de *balhát*, — az „*uhu*“ pedig — ugyancsak horvátul — *fület* jelent. Egy madarat tehát sem *balhá-nak*, sem *fül-nek* nem nevezhetünk, sem pedig horvát szavakat nem használhatunk *magyar* technikus terminusokhoz! — *Mindazoknak*, kik a horgászati könyv iránt érdeklődni szívesek voltak, üzenjük, hogy e ml kiadása egyelőre elhalasztott. — B. P. *Kolozsvár*. Az óhajtott *lövőmasina* végett szíveskedjék egyenesen *Brausvetter* bácsihoz (Szeged) fordulni. — K. G. *Jászkesér*. Szívesen juttatok a fegyverekből 4—5 nap alatt. Ára előre beküldhető. Esetleg az agról méretet küldhet. — *Tudomásul*. *Mindazoknak*, akik az általam konstruált fegyverekből rendeltek: *a fegyverek gyárossom által megküldettek*. A kik esetleg nem kapták volna kézhez fegyverüket, szíveskedjenek engem erről tudósítani. *Lakatos K.*

Lapunk IV. és V. évfolyamához **bekötési táblák** már megrendelhetők kiadóhivatalunkban.

1063
1902

Árverési hirdetmény.

Az esztergomi Főkáptalan tulajdonát képező és Esztergom vármegyében fekvő nánai és ebdi birtokon gyakorlandó vadászati jog f. év július 7-én Esztergomban, d. e. 10 órakor a főtisztai irodában (Káptalanház 1. szám) tartandó nyilvános árverésen, augusztus hó 1-től számítandó három évre haszonbérbe adatni fog. Az árverési feltételek ugyanott tudhatók meg. Tájékoztatásul megjegyeztetik, hogy a nánai vadászterület a Párkány-nánai vasutállomás tőzsomszédságában, az ebdi pedig a Duna mellett fekszik.

Esztergom, 1902. június hó 9-én.

A főkáptalani uradalmak
Igazgatósága.

1—3

2333
1902

Árverési hirdetmény.

A szeghalmi községi közös vadászterület, amely együttvéve 16,762 katasztralis holdat tesz ki, folyó évi június hó 8-án d. e. 10 órakor Szeghalom községhezánál az 1902. évi augusztus 1-től 1908. július 31-ig terjedő egymásutáni hat évre az alább felsorolandó részletekben nyilvános árverés útján haszonbérbe fog adatni.

1. A Berettyó jobbparti vadászterület 11.223 hold; kikiáltási ár 400 korona.
2. A Berettyó—Kutas folyók által határolt és elzárt vadászterület 1524 hold; kikiáltási ár 50 korona.
3. A Berettyó-Kutas és Sebes-Körös folyók által körülszigetelt terület 2575 hold; kikiáltási ár 300 korona.
4. A Sebes-Körös folyó baloldalán fekvő vadászterület 944 hold; kikiáltási ár 250 korona.
5. A községnek dorodorogi tagbirtoka 496 hold; kikiáltási ár 400 korona.

Bánatpénz a kikiáltási árnak egy ötöd része. Nyolcz nap alatt utóajánlat adható be. Egyéb feltételek a hivatalos órák alatt az első jegyzői irodában megtudhatók.

Szeghalom, 1902. május 23.

Az előljáróság.



FOTO-CZINKOGRAFIAI MŰINTÉZET.

MŰVÉSZETI SOKSZOROSÍTÁSOK.

Clichék folyóiratok, könyvek, árjegyzékek és tudományos művek számára, kitűnő kivitelben, legjobb módszerek szerint előállítva.

Czím csakis: **BUDAPEST, VI. ker., Király-utca 30. szám.**

Jutányos árak.

TELEFON: 18—99.

Jutányos árak.

„A TERMÉSZET“ szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, II., Donáti-utca 7. dr. Lendl Adolf intézete.

Nyomatott Wesselényi Géza könyvnyomdájában Budapest, II., Zsigmond-utca 11—15.